

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 yılı son hesabına dair yapılan mutabakat beyannamesi hakkında 3/235 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresile Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1928 senesi hesabı katisi hakkında 1/360 numaralı kanun lâyihası ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 yılı son hesabına dair yapılan mutabakat beyannamesi hakkında 3/235 numaralı Di. muhasebat riyaseti tezkeresi

T. C.

Divanı Muhasebat

U. 36301

H. 100

2 - XI - 1932

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1928 malî senesi katî hesabına müteallik olarak tanzîm edilen mutabakat beyannamesinin cedavili müteferriasile birlikte leffen takdim kılınmış olduğu arz olunur efendim.

Di. M. Reisi

Fuat

Beyanname

Devlet demiryolları ve limanları idareî umumîyesinin 1928 malî senesi katî hesabı Nafia vekâletinden gönderilmekle muhasiplerin Divanı muhasebatça tetkik ve muhakeme edilmiş olan idare hesapları ile karşılaştırılarak arada bir gûna fark görülmemiştir. Binaenaleyh katî hesapta gösterilen rakamların kabule şayan olduğunu arz ederiz.

Di. M. Reisi	D. 1. Reisi	D. 2. Reisi	D. 3. Reisi	D. 4. Reisi	Aza	Aza	Aza	
<i>Fuat</i>	<i>Faik</i>	<i>Abidin</i>	<i>H. Âlim</i>	<i>Seyfi</i>	<i>Basri</i>	<i>Ziya</i>	<i>Kâmil</i>	
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Müddeiumumî	
<i>Refik</i>	<i>Celil</i>	<i>M. İhsan</i>	<i>Müeyyet</i>	<i>Fevzi</i>	<i>Akif</i>	<i>Nazmi</i>	<i>Emin Rifat</i>	<i>M. Ali</i>

**Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1928 senesi hesabı katisi hakkında
1/360 numaralı kanun lâiyhası**

T. C.

Başvekâlet

22 - V - 1932

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/1339

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1928 senesi hesabı katisi hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 17 - V - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesi ve merbutu cetvellerle birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Devlet demiryolları ve limanları umumî müdürlüğünün 1928 malî senesi blângo ve hesabı katisi hakkında izahat

Devlet demiryolları ve limanları umumî müdürlüğünün 1042 numaralı kanununun 45 inci maddesine tevfi kan hazırlanan 1928 malî senesi katî hesap kanun projesi leffen takdim kıldıldığı veçhile şu kısımlardan tereküp etmektedir:

- 1 - Katî hesap kanun projesi,
- 2 - Masraf hesabı katî cetveli (A cetveli),
- 3 - Varidat hesabı katî cetveli (B cetveli),
- 4 - Ton kilometrik cetveli (İdarî nakliyat hesabı),
- 5 - Mukayeseli varidat cetveli,
- 6 - Varidat umumî icmal cetveli,
- 7 - 1928 hasılatının enva itibarile % nisbetleri,
- 8 - 1928 sarfiyat müfredat cetveli,
- 9 - 1928 bütçe sarfiyatının % nisbetleri,
- 10 - Umumî idare ve işletme masarifinin mahiyet itibarile % nisbeti,
- 11 - İşletme hesabı,
- 12 - Tesisatı iptidaiye hesabı,
- 13 - Blângo.

Hesabı katî kanun projesinin (33 240 610 38) liradan ibaret olan ve 1928 masrafını tesbit eden ilk maddesinin müfredatı merbut (A) cetvelinde gösterilmiştir. Bu cetvel üç kısım masarifi muhtevi bulunmaktadır: Umumî idare, işletme, inşaat.

Umumî idare ve teşkilâtı için 1928 malî senesinde (893 058 72) lira sarfedilmiştir. Bu masraf umumî idarenin işletme ve inşaattan ibaret iki esaslı vazifesinin ifasından mütevellit olduğundan Vekiller heyetince hazırlanan hesap talimatına müsteniden bu masrafın işletme ve inşaat kısımlarına mütenasiben taksimi lâzımgelmektedir. Bu nisbet (9) numaralı cetvelde gösterilmiş olup buna nazaran 1928 senesi bütçe sarfiyatının % 9 zunu işletme ve % 91 ni de inşaat masarifi teşkil etmektedir.

1928 malî senesinde işletmeler için yapılan masraf (2 723 545) lira (47) kuruştur. Bu masrafın hat itibarile müfredatı (8) numaralı cetvelde gösterilmiş olup umumî idare masrafından işletme hissesine isabet eden (260 375 65) liranın da ilâvesi halinde hakikî masraf (2 983 921 12) liradan ibaret olup işletme hesabını gösteren (11) numaralı cetvel kaydine muhtabıktır.

1928 senesinde işletilmekte olan hatlar şunlardır:

İşletme	Kilometre	
Ankara - Kayseri	380	
Samsun - Amasya	134	
Erzurum - Sarıkamış	232	dar
Erzurum - Sarıkamış	124	geniş
	870	

Malî seneye bu şebeke ile başlayan Devlet demiryolları 2 ağustos 1928 tarihinde Amasya - Zile 81 kilometrelık bir kısmın iltihakile 951 kilometreye balıg olmuş ve 1 - XII - 1928 de işletmeye açılan Kütahya - Tavşanlı 51 kilometre hatla sene gayesinde işletilmekte olan hatların uzunluğu 1002 kilometreye çıkmıştır.

1927 malî senesi hesabı katî kanunu münasebetile takdim olunan raporda da bertafsil arz edildiği veçhile yeni hatların memleket iktisadî hayatında esaslı bir inkişaf ve faaliyet vücade getirebilmesi için evvel emirde normal işletme şeraitinin mevcut olması muktazidir. Sene içinde kısmen işletmeğe açılan hatlarımız ise bu gayeyi temine matuf ilk adımları teşkil etmektedir. 1927 senesinde Ankara - Sivas hattının Kayseriye varması nasıl işletme üzerinde mahsüs bir inkişaf vücade getirmiş ise diğer kısımların da esaslı merhalelere vardıkça aynı netayici temin edeceği şüphesizdir.

1928 malî senesi içinde işletmeğe iltihak eden hatların umumî bütçe vaziyeti üzerinde müessir olamamasının en başlıca sebebini bu nokta teşkil etmektedir. Bununla beraber işletmeye iltihak eden her kısım seyrüsefer emniyetinin istilzam ettiği şeraitin temini zarureti karşısında işletme masraflarının çoğalmasını intaç etmektedir. Bu seneki işletme masraflarımızın hatlar itibarile müfredatı şu şekildedir:

İşletmeler	1928 sene	1927 sene	Fazlası	Noksanı
Ankara - Kayseri	1 373 610 98	1 353 598 86	20 012 12	
Samsun - Amasya	702 367 97	612 323 19	90 044 78	
Erzurum - Sarıkamış	647 566 52	663 561 11		15 944 59
	2 723 545 47	2 629 483 16	94 062 31	

Bu senenin işletme vasatî emsali 126 dır. İşletme varidatının masrafa nazaran bu kadar aleyhte çıkmasını intaç eden sebepler bilhassa Erzurum işletme emsalinin 166 olmasından neşet etmektedir.

Erzurum hattının emniyetle işleyebilmesi için hattın tamir ve takviyesi zarureti vardı. Senelerdenberi işletme açığı veren bu hattın bu seneki varidatı da masrafına nazaran noksan zuhur etmiş ve bu suretle işletme emsalinin tezayüdünde başlıca âmil olmuştur.

Bütçe faaliyetinin % 91 ne tekabül eden inşaat masraflarına gelince: Bu sene içinde Devlet demiryolları inşaat işleri şu istikametlerde hali faaliyette idi.

A - Yulius - Berger şirketine ihale edilen Kütahya - Balıkesir kısmı.

Bu kısmın Kütahyadan 51 inci Km. deki Tavşanlıya kadar olan kısmının fersiyatı ikmal edildiğinden sene içinde işletmeğe açılmış ve Balıkesirden itibaren 36 inci Km. ye kadar olan kısmın tesviyei türabiyesinin ikmalinden sonra faaliyet yine Kütahya cihetine teveh olunarak Tavşanlıdan itibaren tesviyei türabiye ve sınaî imalâta başlanmıştır. Yine bu şirketçe inşası lâzımgelen Ulukışla - Boğazköprü hattı üzerinde de etüt ve ihzarat yapılmakta idi. Bu kısma ait faaliyetin bütçe noktai nazarından hulâsası (8 660 528 84) liradan ibarettir.

B - İsvaç grubu.

Bu şirket Irmak - Filyos (kömür) ve Fevzipaşa - Diyarbakir (Bakır) hatlarının inşaatı ile meşgul olmuştur. Esaslı faaliyet Filyos - Balıksık ve Irmak - Çankırı ile Fevzipaşa - Gölbaşı sahalarına hasredilmiştir.

1 - Irmak - Filyos hattı üzerinde inşaat faaliyeti başlıca üç şubede temerküz etmiş bulunuyordu. Birinci şube Irmaktan itibaren 70 inci Km. ye ve ikinci şube 200 üncü Km. ye üçüncü şube de hattın müntehasını teşkil eden Filyostan 300 üncü Km. ye kadar olan kısımları ihtiva ediyordu.

Birinci şubede 1 - 25 inci Km. ye kadar (Kalecik) hattın pozu ikmal edilerek işletmeğe âmade bir vaziyete getirilmiş ve diğer kısımların inşaatına devam edilmiştir. Filyos cihetinden 70 inci Km. ye kadar inşaat faaliyeti devam etmiştir. Bu şubenin 1 - 26 ncı Km. sine kadar olan kısmının inşaatı % 70 nisbetinde ikmal edilmiş ve 46 ncı kilometreye kadar uzanan ikinci kısmın da % 50 si yapılmış bulunuyordu.

İkinci şube inşaatı: Bu şubeye mensup kısımlar henüz ihale edilmiş olduğundan bu sene içinde yalnız ihzaratla işigal edilmiş ve inşaat faaliyeti diğer şubelere nazaran ehemmiyetsiz kalmıştır.

2 - Fevzipaşa - Diyarbekir kısmına gelinee:

Gölbaşına kadar olan kısım 143 kilometre inşaatının ikmali için sarfedilen mesai çok ilerlemiş, pozun hitamı kuvvei karibeye getirilmiş bulunmakta idi.

1 ve 2 numaralar tahtında gösterilen inşaat için bütçe ile yapılan sarfiyat (10 091 639,28) liradan ibaret bulunmaktadır.

C - Sit gurubundan müdevver Kayseri - Sivas ve Samsun - Sivas inşaatı:

Bu sene Amasyadan - Zileye kadar olan kısmın pozu ikmal edilerek işletmeye açılmış ve Zileden itibaren Turhala kadar 283 kilometre ameliyatı türabiye, imalâtı snaiye ve saire gibi işlerle uğraşmıştır. Diğer taraftan Kayseri - Sivas cihetinden Şarkışlaya kadar olan kısımlar üzerinde azamî faaliyetle çalışılmakta idi. Bu işlerle beraber Ankara - Kayseri mebanisinin inşası ve diğer inşaat noksanlarının ikmali ve kontrol işlerinin ifası için ceman (7 851 955,92) lira sarfedilmiştir.

Gene iptidâî tesisat hesabına masraf kaydı suretile (3 432 787) lira (85) kuruş makina ve vagon ve (220 252,37) liralık demirbaş mübayaa edilmiştir.

Kanun projesinin ikinci maddesini teşkil eden varidat tahsilâtına gelinee: Bu varidat ta iki kısımda toplanmaktadır:

- 1) İşletme varidatı,
- 2) İnşaat varidatı.

İşletme varidatı birinci fasılda (2 345 800) lira muhammenata karşı (1 995 711,72) lira tahsilât ve ikinci fasılda (60 200) lira muhammenata karşı (224 702,93) lira tahsilât ve 3 üncü fasılda da (66 000) lira muhammenata karşı (54 069,27) lira tahsilât ve 4 üncü fasılda (100 000) lira muhammenata karşı (100 000) lira ki, ceman (2 572000) lira muhammenata karşı (2 374 488,92) lira tahsilâtı ihtiva etmektedir. Bu tahsilât meyanında hasılatı mütenevvia maddesinde gözüken (207 087,30) liranın (20 033,91) lirası inşaat işlerinde istihdam edilen memurinin sırhıye tevkifatını teşkil etmekte olduğundan defteri kebirde iptidâî tesisat varidat meyanında gösterilmiş ve bütçe kanununda ise iptidâî tesisat varidatı Hazineden iera edilecek muavenet ve krediler namile açılan 5 ve 6 ncı fasıllardan ibaret bulunduğundan varidat müfredat cetvelinde tesisatı iptidaiye varidatı meyanına almamayarak hasılatı mütenevvia maddesine ithal edilmiştir.

İnşaat varidatı (25 000) liralık bir münakale dolayısıyla (28 970 000) lira olarak tamamen Hazineden alınmış ve senesi içinde krediye müsteniden yaptırılan işlerin yekûnu da cetvelde gösterildiği veçhile 3 589 946,95 liraya balığ olmuştur.

Kanun projesinin 3 üncü maddesi tahsisattan sarfedilemeyen kısmın iptali maksadile konulmuş olup (A) cetvelinin sütünü mahsusunda gösterildiği veçhile iptal olunacak tahsisat yekûnu (20 857 389,62) liradan ibaret bulunmaktadır.

1042 numaralı teşkilât kanunumuzun 45 inci maddesi Devlet demiryolları hesabı katilerinin aşâğıda zikredilen hesapları ihtiva etmesini âmir bulunmaktadır:

- A - Tesisatı iptidaiye hesabı,
- B - İşletme hesabı,
- C - Kâr ve zarar hesabile blânço,
- D - Sermaye hesabı
- H - İdarî malzeme nakliyat hesabı.

A) İptidâî tesisat hesabı: Bütçe masrafları dolayısıyla de izah edildiği veçhile 1928 malî senesi içinde iptidâî tesisat için ceman (30 256 689,26) lira sarfedilmiştir. Bu masrafın (28 345 528,89) lirası Hazineden, ve (20 033,91) lirası inşaat hesabına tahsil olunan varidattan, ve (5 523 783,09)

lirası da 1927 senesinden müdevver bakiyeden temin edilmiş olup buna nazaran gayriezsarf bakiye kalan (3 632 656,63) lira da 1929 senesine devredilmiştir.

B) İşletme hesabı: Kanuna merbut (A) cetveline ait izahat sırasında işletme masraflarının mahiyeti izah edilmiştir. Bu hesabın hulâsasını gösteren işletme hesabı cetvelinde 1928 senesi içinde ceman (2 983 921 12) lira sarfedildiği, buna mukabil temin edilen varidatın da (2 354 450 01) liradan ibaret bulunduğu görülmektedir. İşletme açığı olan (629 471 11) liranın teşkilât kanunumuzun 51 inci maddesi mucibince Hazinece tediyesi lâzımgeldiğinden açık miktarı Hazinece yapılan muavenet tahsisatından mahsup edilerek işletme hesabı tevzin edilmiştir.

C), D) Kâru zarar hesabı: Takdim kılınan blânço aynı zamanda sermaye hesabını da muhtevi bulunmaktadır. Sermaye hesabının zimmetinde görünen (115 106 966 40) liranın karşılığını tesisatı sabite, edevatı muharrike ve müteharrike ve demirbaş hesaplarının matlubunda bulunan rakamlarla iptidai tesisat masarifi için Hazinece alınmış henüz istimal edilemeyen ve sermaye hesabında gösterilen mebalîğ teşkil etmektedir. Kezalik teşkilât kanunumuzun 47 inci maddesine tevfikan tefrik edilen teçdit ve itfa sermayeleri de 50 inci maddeye tevfikan kâru zarar hesabına verilmek suretile bu hesaplara tahakkuk ettirilmiştir. Umumî idarenin 1928 senesinde tahakkuk eden zararı da itfa ve teçdit sermayelerinin yekûnu olan (2 140 121) liradan ibaret bulunmaktadır.

H) İdarî malzeme nakliyat hesabı: Diğer nakliyat ile birlikte kanun projesine merbut (4) numaralı ton kilometrik cetvelinde gösterilmiştir efendim.

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Divanı muhasebat encümeni

Karar No. 21

Esas No. 1/360, 3/235

22 - III - 1933

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1928 senesi hesabı katisi hakkında Başvekâleti Celilenin 22 - V - 1932 tarihli ve 6/1339 numaralı tezkeresile teklif olunan kanun lâyihası Divanı muhasebatça hazırlanan mutabakat beyannamesi ile birlikte müzakere ve cetveller tetkik olundu.

Hesabı katî ile mutabakat beyannamesine bağlı, cetveller arasında ayrılık görülmedi. 1927 malî senesi hesabı katisindeki mazbatada gösterilen sebeplerden dolayı Hükûmetin teklif ettiği kanun lâyihasındaki dördüncü madde çıkarıldığından madde numaraları değiştirilmiş ve kanunun yazılışında bazı değişiklikler yapılarak kabul olunduktan sonra Heyeti umumiyenin yüksek tasvibine sunulmuştur.

Reis	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza
Konya	Rize	Yozgat	Aksaray	Ankara	Çankırı	İzmir
Refik	Ali		Rıza	Hasan	Rifat	Hüsni
Aza	Aza	Aza	Aza			
Kayseri	Kırşehir	Kocaeli	Kütahya			
Osman	Hâzım	Sırrı	Ömer			

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 katî hesap kanun lâiyhası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 malî senesi masarifi merbut (A) cetvelinde gösterildiği üzere (33 240 610) lira (38) kuruştur.

MADDE 2 — Mezkûr idarenin aynı sene varidatı merbut (B) cetvelinde gösterildiği veçhile (34 939 430) lira (87) kuruştur.

MADDE 3 — Tahsisattan sarfolunmayıp (A) cetvelinde gösterilen (20 857 389, 62) lira iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin merbut blânço, kâr ve zarar, işletme ve iptidâî tesisat hesapları tasdik olunmuştur.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

17 - V - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>İsmet</i>		<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V.		Mal. V.	Mf. V.
<i>Dr T. Rüştü</i>		<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Esat</i>
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	
<i>Hilmi</i>	<i>Mustafa Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>	
G. İ. V.	Zr. V.		
<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>		

DIVANI MUHASEBAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 malî senesi katî hesap kanun lâiyhası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1928 malî senesi masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere 33 240 610 lira 38 kuruştur.

MADDE 2 — Mezkûr idarenin 1928 senesi varidatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere 34 939 430 lira 87 kuruştur.

MADDE 3 — Tahsisattan 1928 senesi içinde sarfolunmayan ve (A) cetvelinde ayrı bir sütunda gösterilen 20 857 389 lira 62 kuruş iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir .

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Nafia vekili memurdur .

A - CETVELİ

F.	Muhassasatın nevi	Muhassasat		Sarfiyat		Sarfedilemeyip iptali lâzımgelen muhassasat	
		Lira	Lira	K.	Lira	K.	
1	Meclisi idare	40 600	38 274	47	2 325	53	
2	Maaş, ücret ve yevmiyeler	760 000	644 146	57	115 853	43	
3	İkramiye	30 000	10 863	06	19 136	94	
4	Masarifi idare	113 500	106 433	31	7 066	69	
5	Masarifi mütenevvia	79 000	63 341	31	15 658	69	
6	Sigorta ücreti	30 000	30 000		0		
7	Maaş, ücret ve yevmiyeler	1 685 000	1 050 790	85	634 209	15	
8	İkramiye	85 000	23 022	39	61 977	61	
9	Masarifi idare	331 500	211 294	55	120 205	45	
10	İşletme masarifi	1 662 000	1 423 437	68	238 562	32	
11	Sigorta ücreti	15 000	15 000		0		
12	İhtiyat malzeme	10 000	0		10 000		
13	İnşaat, tesisat, malzeme ve istikşafat, kontrol masarifi ile işletmeğe açılacak hatlar masarifi umumiyesi	49 166 400	29 624 006	19	19 542 393	81	
	Yekûn	54 098 000	33 240 610	38	20 857 389	62	

B - CETVELİ

F.	M.	Varidatın nevi	Bütçede yazılı olan muhammenat		Tahsilât	
			Lira	Lira	K.	
1	1	Yolcu	710 000	587 275	05	
	2	Ağırlık	34 000	34 706	47	
	3	Seyri seri	70 000	22 621	53	
	4	Seyri hafif	1 500 000	1 298 966	02	
	5	Tahmil ve ihraç	27 500	49 642	70	
	6	Ardiye	3 000	117		
	7	Kantariye	1 300	2 382	95	
2	1	Tatili edevat	2 000	12 424	18	
	2	Zabıta cezası	700	2 058	83	
	3	İşletme cezası	300	1486	67	
	4	Bedeli icar	2 000	1 645	95	
	5	Hasılatı mütenevvia	55 200	207 087	30	
3		Sıhhiye tevkifatı	66 000	54 069	27	
4		Anadolu demiryolları ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinden alınacak idarei umumiye hissesi	100 000	100 000		
5		Muvazenei umumiyeden muhassas olan meblâğ	29 000 000	28 975 000		
6		Mukavelât mucibince inşaat gruplarına açılan kredi	22 526 000	3 589 946	95	
		Yekûn	54 098 000	34 939 430	87	

